

АНАЛІЗ КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА НА РИНКУ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУ В УКРАЇНІ

Важливою складовою забезпечення модернізації та інноваційного розвитку економіки, формування стійких позицій держави на глобальному ринку постає повноцінне функціонування кредитного ринку, розбудова якого повинна відбуватися на засадах захисту прав власності кредиторів і споживачів кредитних послуг, забезпечення фінансової стійкості кредитних організацій, розвитку ринкової інфраструктури, підтримки конкуренції, заснованої на рівних стартових умовах й прозорих відносинах учасників ринку.

Доречно зауважити, що ринок, що задовольняє вимогам досконалої конкуренції реально не існує. Реальні ринки належать до ринків недосконалої конкуренції, тобто тих де конкуренція або стихійні механізми саморегулювання не діють на повну силу. Серед них виокремлюють: ринок монополістичної конкуренції, олігополію і монополію.

Розвиток конкурентних відносин на вітчизняному ринку банківського кредиту пропонуємо дослідити на основі оцінки рівня концентрації. Оскільки банківська система є складовою економічної системи, для оцінки концентрації можна скористатись системою показників, що використовуються для підприємницьких структур різних галузей економіки. Найбільш розповсюдженими з них є: індекс концентрації (CR), індекси Херфіндаля-Хіршмана (HHI), Розенблюта (IR) та загальний індекс галузевої концентрації (CCI) [1, с.163].

Розрахунок вищезазначених показників проведемо за обсягами кредитів та заборгованості клієнтів банків України станом на початок 2009, 2015 та 2016 років (2009 р. – 182 банки, 2015 р. – 158 банків, 01.10.2015 р. – 130 банків). Узагальнені результати обчислень рівня концентрації наведено на рис. 1, де зображено індекс концентрації, що враховує обсяги кредитних операцій, проведених найбільшими одним, трьома, п'ятьма та десятьма банками (CR₁, CR₃, CR₅, CR₁₀), а також індекси HHI, IR та CCI.

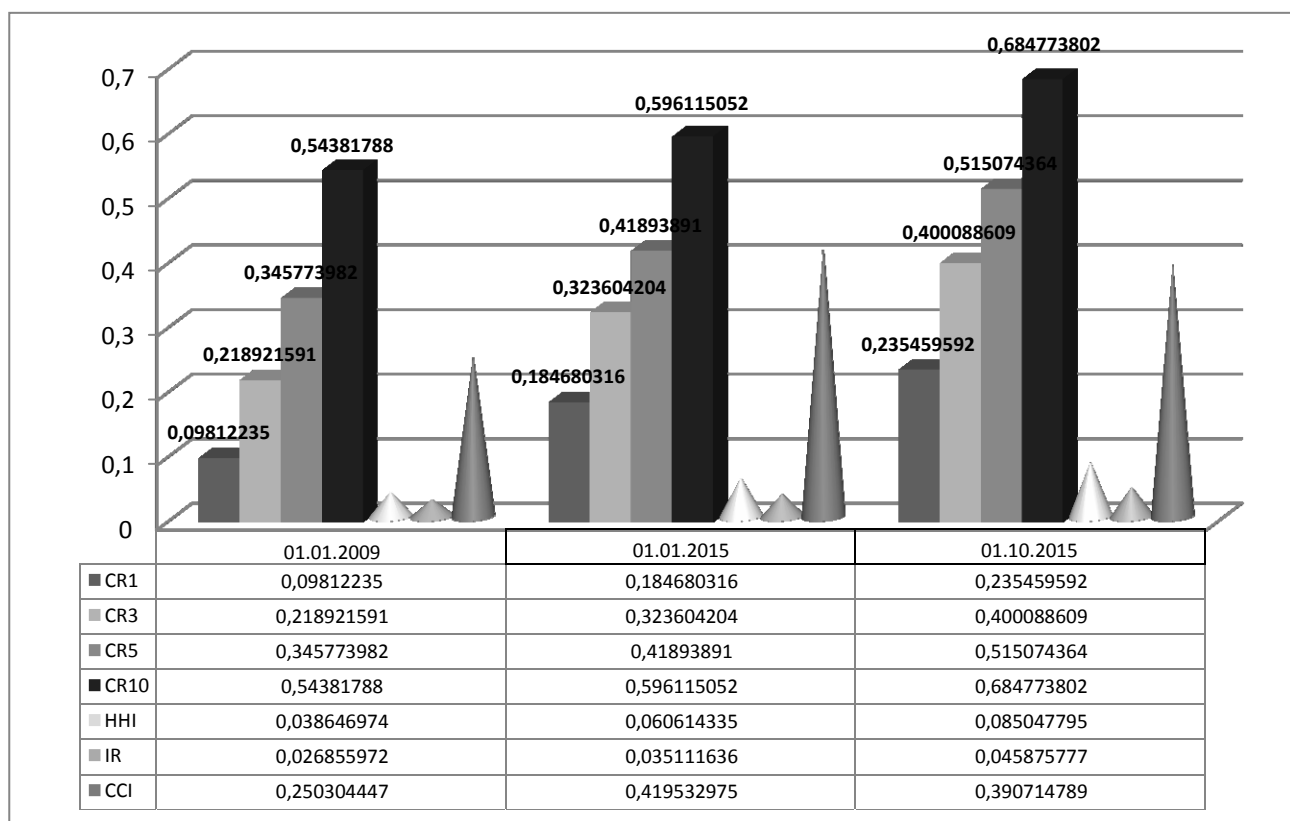

Рис. 1. Показники концентрації ринку банківського кредиту в Україні*

* Джерело: розраховано авторами самостійно за даними [2]

Отже можемо побачити, що протягом шести років на ринку відбулось посилення концентрації за усіма показниками, та відповідно зниження конкуренції. Індеси Херфіндала-Хіршмана, Розенблюта та галузевої концентрації кредитного ринку збільшились на 120,1%, 70,8% та 56,1% відповідно. Значення індексу ННІ, що менше 0,1, свідчить про невисоку концентрацію ринку. Однак цей індекс не є чутливим до нерівномірності розподілу ринкових часток, до зміни кількості банків у галузі з великою їх кількістю та до впливу малих банків і не є показовим для вітчизняних реалій. Натомість на загальний індекс галузевої концентрації здійснює значний вплив частка банку-лідера, яким протягом аналізованого періоду залишається ПАТ «Приватбанк». Враховуючи підвищення значення ССІ індексу з 0,25 до 0,39, можна говорити про значне погіршення рівня конкуренції кредитного ринку України та посилення процесів концентрації та централізації капіталу на ньому.

Найбільш наочним у відображенні концентрації кредитного ринку, на наш погляд, є індекс концентрації, що враховує обсяги кредитних операцій, проведених найбільшими банками (CR₁, CR₃, CR₅, CR₁₀). На рис. 2. наведено розподіл кредитів, наданих вітчизняними банками в абсолютних величинах з врахуванням частки, що належить банку-лідеру, трьом (банк-лідер + 2 банки), п'яти та десяти провідним банкам.

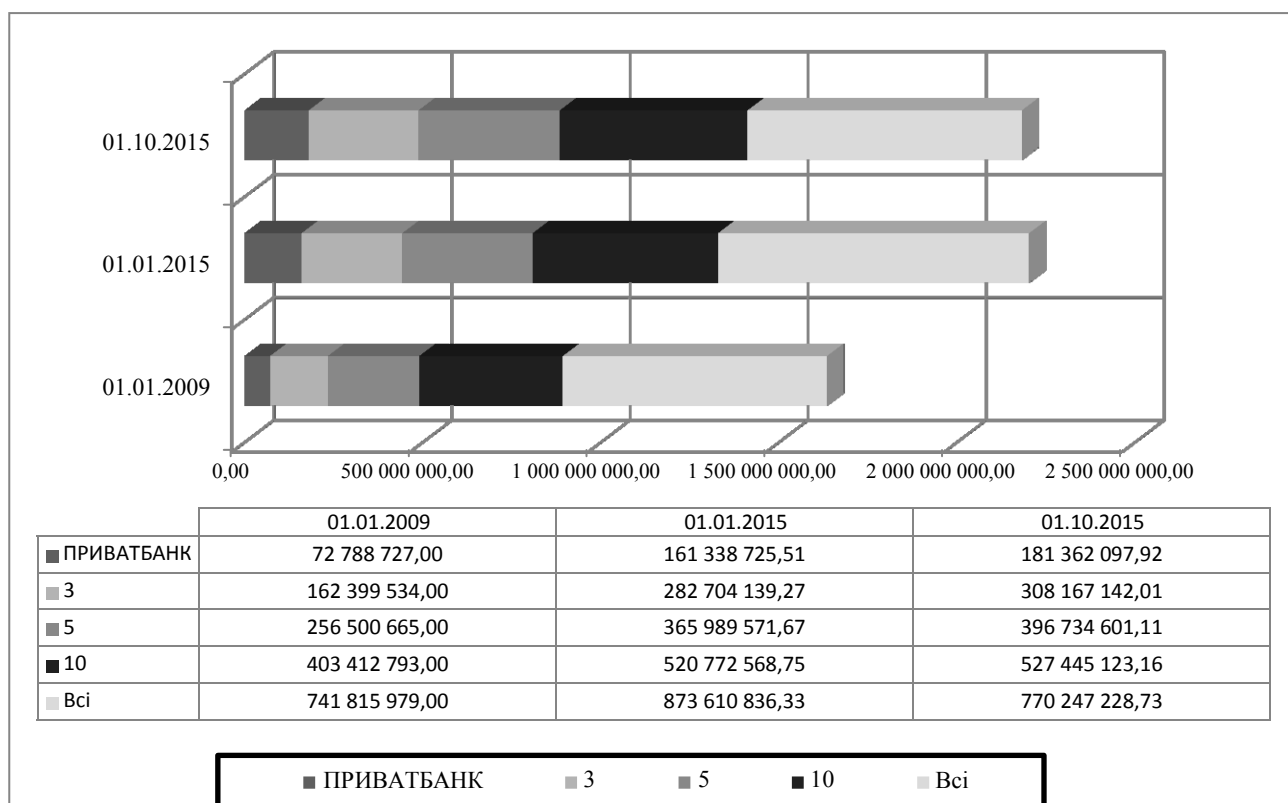

Рис. 2. Розподіл кредитів, наданих вітчизняними банками з врахуванням частки, що належить банку-лідеру, трьом, п'яти та десяти провідним банкам, тис. грн.*

* Джерело: розраховано авторами самостійно за даними [2]

Лідером протягом аналізованого періоду залишається ПАТ «Приватбанк» (його доля на кредитному ринку зросла з 9,8% до 23,5%). До трійки банків – лідерів станом на початок 2009 р. входили ПАТ «Приватбанк», ПАТ «Райффайзен банк Аваль» та АТ «Ощадбанк», їх частка на ринку становила 21,9%; на початок 2015 р. трійка банків була представлена ПАТ «Приватбанк», АТ «Ощадбанк» та ПАТ «Укрексімбанк», а їх частка складала – 32,36%, впродовж дев'яти місяців 2015 р. частка цих установ на кредитному ринку зросла до 40,0%. До п'ятірки банків, окрім зазначених, входили у 2009 р. АТ «ОТП Банк» та ПАТ «Альфа-Банк»; на кінець 2015 р.: ПАТ «Сбербанк Росії» та ПАТ «Промінвестбанк».

Враховуючи, що станом на 01.10.2015 р. за обсягами наданих кредитів на 5 банків-лідерів приходить 51,5% ринку, а на 10 банків – 68,5% ринку (загальною вартістю наданих кредитів 527445,12 млн. грн.), його можна віднести до олігополістичного типу, якому притаманні істотні бар'єри входження на ринок, інформаційна асиметрія, визначення основними гравцями напрямів його розвитку, завищені ціни, тенденції до отримання економічних надприбутків.

Отже, забезпечення рівних умов для усіх учасників кредитного ринку безумовно є фактором розвитку конкурентного середовища. Посилення стійкості внутрішнього кредитного ринку і конкуренції на ньому можливе при зростанні добробуту та економічної культури населення, розвитку технологій

передачі інформації, наявності належного контролю з боку держави та саморегулівних організацій.

Список використаних джерел:

1. Павленко Л. Вплив конкуренції на ціноутворення в банку // Економічний аналіз: зб. наукових праць / Тернопільський національний економічний університет, 2010. Вип. 7. – С. 162-165.
2. Сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=64097

УДК 336.71

Цедік В.С.

аспірантка

ДВНЗ «КНЕУ ім. Вадима Гетьмана»

ІННОВАЦІЙНІ ПРОДУКТИ ЗАРУБІЖНИХ БАНКІВ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Світова теорія і практика державного управління переконливо вказують на те, що найважливішою умовою розбудови сучасної конкурентоспроможної національної економіки є формування ефективної банківської системи як рушійної сили економічного розвитку та ринкових перетворень. Особливої актуальності зазначена проблема набула за останні роки, які відмітились фінансовими потрясіннями, глибокими змінами у банківській справі, численними нововведеннями в організації, формах обслуговування і методах управління банком.[3,с.67] Йдеться про ускладнення прийомів і методів банківської діяльності, виникнення новітніх видів фінансових операцій і послуг, посилення конкуренції з боку різноманітних небанківських організацій, що займаються придбанням і розподілом коштів тощо.

Сьогодні банківський ринок є однією із важливих, динамічних і невід'ємних складових глобальної фінансової системи та відіграє роль головного посередника, що задовольняє потреби у фінансових ресурсах реального сектору економіки та населення країни.[2] Це пов'язано з тим, що банківський ринок співпрацює з усіма секторами національної економіки, тому зростає інтерес до різних аспектів діяльності банків та методів управління ними.

Відомі компанії CCT та Gemalto запропонували банківським клієнтам нові інноваційні банківські пластикові карти з електронним папером, на якому відображається тимчасовий пароль для здійснення транзакцій. Інноваційна пластикова карта оснащена шестирозрядним дисплеєм, для роботи якого в карту додана батареяка і додатковий чіп (крім стандартного чіпу EMV). Така система з екрану і батарейки буде відповідати за передачу на дисплей одноразових паролів для здійснення транзакцій. Нині такі паролі надаються різними банками, проте клієнти отримують їх за допомогою смс-повідомлень, на скретч-картках із спеціальним захисним шаром, що стирається, на роздруківках з банкоматів.

Jyske Bank, один з найбільших банків Данії, і німецький банк Deutsche Bank всю свою продукцію представляють виключно у вигляді коробок, розташованих на стелажах відділень. Крім того, поряд із банківськими